

پاکدشت و ورامین

محمد ابوالفضل

آمنه گلستانی، مریم کشاورزبان

شهرستان پاکدشت یکی از شهرستان‌های استان تهران است. این شهرستان در جنوب شرقی شهرستان تهران در حاشیه جاده ترانزیتی تهران - مشهد قرار دارد و مرکز آن شهر پاکدشت است. ابتدای این شهرستان شهرک فرون‌آباد و انتهای آن شهرک صنعتی علی‌آباد قرار دارد. بنا بر آخرین تقسیمات کشوری مشتمل بر دو شهر و دو بخش به نام‌های بخش مرکزی و شریف‌آباد و ۶۴ روستا است که پراکنده در این دو بخش واقع شده‌اند. در این گفتار به بررسی بخشی از میراث پزشکی سنتی این منطقه می‌پردازیم.

بیماری‌های جسمی

سردرد برای درمان سردرد متداول‌ترین روش بادکش کردن پیشانی است که به وسیله استکانی کوچک پیشانی فرد بیمار بادکش می‌شود.

- نمک نیز برای درمان سردرد مفید است که آن را روی پیشانی می‌مالند و برای تسکین اعصاب از جوشانده گل‌گاوزبان استفاده می‌شود.

چشم‌درد اگر گرد و غبار داخل چشم رفته باشد، چشم را با چای تازه دم شست‌وشو می‌دهند. برای ضعف بینایی نیز از بخور جگر سفید نیم‌پخته استفاده می‌شود.

دل‌درد اگر ناشی از سردی باشد، با خوردن غذاها و عرقیات گرم درمان می‌شود. دم‌کرده پونه، عرق نعنا و نبات گرم هستند و دل‌درد را برطرف می‌کنند. برای درمان دل‌درد زنان زائو و دل‌درد عادت ماهیانه، زیره و گلپر بسیار مفید است. علاوه بر آن جوشانده گل‌گاوزبان، آویشن یا اوشم (owšam) و شیره شیرین‌بیان یا موئینه (muine) در درمان دل‌درد مفید است.

معدده درد جوشانده شیرین‌بیان برای درمان معدده درد کاربرد فراوانی دارد. عرق‌نعنا نیز مفید است.

اسهال برای فردی که به اسهال دچار شده است مناسب‌ترین دارو خاکشیر است، البته در این‌گونه مواقع خاکشیر با آب سرد و نبات مخلوط می‌شود. خوردن چند دانه اسفند همچنین کت‌ماسه نیز مفید است. و

یا تخم مرغ آب پز سفت شده را به همراه نعنا به بیمار می دهند. راه دیگر درمان این بیماری این است که یک انار شیرین یا انار سیاه را در آتش می اندازند. زمانی که کاملاً پخته شد، محتویات آن را به مریض می دهند.

یبوست را با خاکشیر و آب گرم و قند درمان می کنند.

دندان درد دود گیاه خودرویی به نام انگور سگک (تاجزبری) بسیار مؤثر است به طوری که کرم دندان می ریزد. همچنین نوشیدن دم کرده چای کوهی ناشتا مفید است، و یا کمی زاغ (زاج) سفید روی دندان می گذاشتند و برای رفع آبه کمی کتیرا در سوراخ دندان می ریختند.

- علاوه بر آن لپه باقالی را کوبیده و با آب پونه مخلوط می کردند، آن را روی دندان قرار می دادند تا عفونت آن را بیرون بکشد.

- برای درمان دندان درد، غرغره کردن با آب و نمک نیز متداول بوده است.

- بعد از کشیدن دندان نیز برای تسکین، گوشت کباب شده روی آن قرار می دهند.

درد گوش برای درمان گوش درد کودکان بیشتر از دود سیگار استفاده می شده و مخلوط پی و زردچوبه بیشتر برای افراد بزرگسال استفاده می شده که آن را در گوش فرد بیمار قرار می دادند.

سنگ کلیه عرق خارشتر و ترب سیاه برای افتادن سنگ کلیه مفید است. همچنین پوست سنگدان مرغ، یا آهو و یا بره را خشک کرده سپس آن را آرد می کنند و از آن برای درمان استفاده می کنند. آب پوست خربزه نیز برای درمان این مرض مفید است.

سنگ صفرا و سنگ مثانه برای درمان این بیماری ها نیز از سنگدان مرغ یا بره و یا از آب پوست خربزه استفاده می شود.

سرماخوردگی

- به بیمار دود پشگل ماچه الاغ می دهند و پس از سه روز به او ترشی می دهند که به اصطلاح سرماخوردگی را ببرد، شیر الاغ سیاه نیز برای سرماخوردگی مفید است.

- جوشانده چهارگل نیز برای درمان مفید است.

- از انار پخته نیز برای درمان سرماخوردگی استفاده می شود.

- برای رفع گرفتگی بینی بچه تکه ای کدو تنبل را بریده و سوراخ می کنند و با نخ به گردن بچه می آویزند. برای پایین آوردن تب از جوشانده گل ختمی، آب شاه تره، جوشانده تخم خرفه (xorfe)، کاسنی و برگ بید استفاده می شود.

سینه پهلو برای درمان شخص مریض را لخت کرده و پوست بز به تن او می کردند. دم کرده بارهنگ و گل گاوزبان نیز برای درمان مفید است.

سیاه‌سرفه یک روش درمان خوردن انار سیاه پخته‌شده است و روش دیگر خوردن شیر الاغ سیاه. **قند خون** برای پایین آوردن قند خون، شنبلیله را خشک کرده و آن را با ماست مخلوط کرده و می‌خورند و یا اینکه آن را بو می‌دهند.

بیماری‌های مربوط به پوست و مو

دمل برای خارج کردن چرک داخل دمل خمیر قند درست می‌کنند. خمیر قند مخلوط آرد و قند است که آن را روی محل مورد نظر قرار داده و با پارچه‌ای می‌بندند. همچنین دمل را با عرق و یا شیره گز شست‌وشو می‌دهند. طرز تهیه شیره گز به این صورت است که گز را روی آتش قرار داده و وقتی به دود نشست یک شاخه آن را بلند کرده، ظرفی زیر آن قرار می‌دهند تا شیره آن به داخل ظرف بچکد.

کهیر برای درمان کهیر، لجن لب جوی یا آب شاه‌تره بر بدن می‌مالیند و گاهی مقداری آب شاه‌تره می‌خورند.

خارش برای درمان خارش بدن و حساسیت، سدر را با آب خیس کرده و بر تن می‌مالیند خاصیت سدر خنک بودن آن است.

پوست عرق شاه‌تره و عرق بابونه برای پوست بسیار مفید هستند.

کچلی برای درمان، محل زخم را می‌تراشیدند تا به خون بیفتد، سپس قره‌قروت (ساج) را گرم کرده روی زخم می‌مالیدند. این عمل چند بار تکرار می‌شد تا معالجه انجام شود، البته دیگر جای آن مو نمی‌روید.

تقویت موی سر برای تقویت موی سر، نخود را کوبیده و آن را به همراه مورد و تخم‌مرغ روی سر می‌گذارند.

زردک زخم پوست خشک‌شده هندوانه را کوبیده و با ماست مخلوط می‌کنند، تا به صورت خمیری درآید و از آن برای درمان زردک زخم استفاده می‌کنند.

سیاه‌زخم از مرهم سیاه برای درمان سیاه‌زخم استفاده می‌شود.

شکستگی برای درمان شکستگی ریشه گیاه بلک (ballak) را جوشانده، آب آن را می‌گیرند و آن قدر می‌جوشانند تا سفت شود، آن را روی عضو شکسته قرار می‌دهند و با تخته و پارچه می‌بندند، زمانی که شکستگی جوش بخورد و درمان شود، ریشه بلک خودبه‌خود از عضو جدا می‌شود.

درفتنگی زرده تخم‌مرغ و نخود کال کوبیده را مخلوط کرده و روی محل درفتنگی می‌گذارند. از این دارو برای درمان شکستگی نیز استفاده می‌شود.

- از تخم‌مرغ و آرد نیز استفاده می‌شود که آن را روی محل درفتنگی قرار می‌دهند و با پارچه‌ای آب‌نندیده روی آن را می‌بندند.

کوفتگی برای درمان کوفتگی و دردهای عضلانی مومیایی می‌مانند. همچنین از برگ گردو نیز استفاده می‌شود که عضو مورد نظر برگ گردو می‌گذارند و با پارچه‌ای می‌بندند و یا برگ و پوست گردو تازه را گرم کرده و به محل کوفتگی می‌بندند.

کمردرد برای درمان کمر درد از قرص کمر استفاده می‌شود. این قرص‌ها نر و ماده هستند. و طرز استفاده به این صورت است که دو قرص نر و ماده را کوبیده و به همراه نبات و آب مخلوط کرده و می‌خورند. - از روش‌های قدیمی‌تر درمان کمردرد زفت است که آن را به کمر می‌چسبانده‌اند.

- روغن تشی (taši) نیز برای کمردرد مسکن خوبی است. تشی حیوانی است شبیه جوجه تیغی ولی بزرگ‌تر. برای تهیه روغن آن پوست حیوان را می‌کنند و آن را در تنوری آویزان می‌کنند و دیگچه‌ای زیر آن قرار می‌دهند، حرارت باعث می‌شود روغن این حیوان بیرون بیاید و درون ظرف بریزد.

پادرد برای درمان پادرد مقداری زنجبیل روی پا قرار داده و آن را با پارچه‌ای می‌بندند. در روستای توچال مقداری اسفند و گلپر روی پا می‌گذارند و آن را می‌بندند.

قولنج اگر کسی دچار قولنج شده باشد به دو روش قولنج او را می‌شکنند یک روش این است که فرد به شکم می‌خوابد و در حالی که دستانش در دو طرف بدن روی زمین قرار دارد، فرد دیگری با فشار دادن پا و یا دست، قولنج او را می‌شکند.

روش دیگر این است که فرد بیمار می‌نشیند، پاها را به داخل شکم جمع می‌کند و دست راست خود را به زیر بغل دست چپ و دست چپ را به زیر بغل دست راست خود می‌برد، آن گاه یک نفر دو دست این فرد را از پشت سر می‌کشد.

زخم‌ها و جراحات

برای درمان زخم‌های عمیق از جوشانده پشاپ پسرپچه نابالغ استفاده می‌شد، که با این روش جراحات عمیق نیز درمان می‌شده و با پارچه‌ای پنبه‌ای را سوزانده و خاکستر آن را روی زخم می‌پاشیدند.

گزیدگی‌ها

مارگزیدگی برای درمان مارگزیدگی کمی بالاتر از محل آسیب دیده را می‌بندند. به محل گزیدگی تیغ می‌زنند تا زهر خارج شود، سپس محل زخم را با سیر کوبیده شده و ماست می‌بندند.

زنبورگزیدگی به محل نیش زنبور شیره درخت انجیر می‌مانند تا درمان شود.

پشه‌گزیدگی محل نیش را با پنبه‌ی آغشته به الکل می‌مانند.

هاری در گذشته اگر کسی را سگ گاز می‌گرفت و دچار هاری می‌شد، او را به محلی در نزدیکی قزوین می‌بردند که آبی به نام هار داشت و بیمار را در آن آب شست‌وشو می‌دادند.

سایر بیماری‌ها

وبا ماست و سیر برای درمان وبا مفید است.

زردی برای درمان این بیماری، از شیرخشت استفاده می‌شود که گیاهی خنک است البته باید کم استفاده شود.

مخملک در شروع این بیماری باید غذاهای خنک استفاده شود، اما در اواخر، وقتی بیمار رو به بهبودی می‌رود، باید گرمی بخورد، همچنین بوی غذا، به خصوص سرخ کردنی، نباید به بیمار برسد.

راه افتادن کودک اگر بچه‌ای دیر راه بیفتد، آب قلوه گوسفند را گرفته و آن را به زانوهای بچه می‌مالند تا زودتر راه بیفتد.

زبان باز کردن برای باز کردن زبان بچه از تخم کبوتر استفاده می‌شود که آن را خام مصرف می‌کنند.

بیماری‌های روحی

جن‌زدگی فردی که جن زده شده باشد بی‌حس و حال است، از دهانش کف بیرون می‌آید و دچار ناراحتی اعصاب و روان است برای درمان این فرد دعا می‌گیرند و سرکتاب باز می‌کنند.

افسردگی اگر کسی دچار افسردگی باشد، برای درمان او از گوشت کبوتر استفاده می‌کنند. از آنجا که کبوتر هیچگاه کسل و ناراحت نیست معتقدند که گوشت آب‌پز شده و یا کباب‌شده کبوتر افسردگی را از بین می‌برد.

چشم‌زخم و نظر قربانی

برای دفع چشم‌زخم رایج‌ترین شیوه دود کردن اسفند است. که در حال دود کردن اسفند این شعر نیز خوانده می‌شود.

اسفند دونه دونه	اسفند دونه دونه
اسفند بریز رو آتیش	اسفند سی و سه دونه
	سلامتی قوم و خویش

تخم‌مرغ شکستن نیز برای رفع چشم و نظر کاربرد دارد. برای شکستن تخم‌مرغ، ابتدا آن را آب کشیده و روی آن را با ذغال علامت می‌گذارند، برای هر کسی که بیمار را دیده است یک علامت می‌گذارند، و بعد سکه‌ای روی آن قرار می‌دهند و با یک تکه از لباس فرد بیمار تخم‌مرغ را پوشانده سپس فشار می‌دهند تا بشکنند.

استفاده از مهره‌های آبی‌رنگ که کوچی (koji) نامیده می‌شود نیز، به‌خصوص برای کودکان، در دفع چشم‌زخم مفید است. علاوه بر آن برای دفع چشم‌زخم کودکان چوبی به شکل هفت یا دو شاخه

تیرکمان به اندازه تقریباً دو بند انگشت از چوب درخت داغداغان که در امامزاده‌ای است می‌برند و سوراخ کرده به گردن بچه می‌اندازند.

باورها و اعتقادات

در شهرستان ورامین نذر و نیاز کردن و دخیل بستن به امامزاده‌ها برای درمان و شفای بیماران بسیار رایج است.

- اگر بچه‌ای به شدت بیمار شود و درمان او مشکل شود، نذر می‌کنند که اگر بهبود یافت موهایی سرش را در سنی که خودشان تعیین می‌کنند تراشیده و هم وزن آن طلا یا پولی معادل طلا به حرم امام رضا یا حضرت معصومه ببرند.

- همچنین برای درمان بسیاری از بیماری‌ها مثل سرخک و آبله‌مرغان چهار گوشه قرآن را آب زده و به بیمار می‌دهند.

- تخم‌مرغ شکستن نیز برای معالجه بیماری‌ها بسیار کاربرد دارد.

- اگر کسی روی بدنش زگیل می‌زد، برای درمان تعداد زگیل‌ها برنج یا گندم در یک مکان متروکه می‌ریختند.

در روستای توچال اول ماه با جارویی روی زگیل‌ها می‌کشیدند و اعتقاد داشتند که با این کار نور ماه زگیل‌ها را می‌برد.

و یا اینکه صدقه‌ای در تکه‌ای پارچه پیچیده و در راه قرار می‌دادند تا زگیل‌ها از بین بروند.

- برای بچه‌ای که راه نیفتاده مادر به پای بچه قفلی می‌بست و بچه را در گذر قرار می‌دادند. معتقد بودند که اگر شخصی بیاید و این قفل را باز کند، بچه پاگشا می‌شود و راه می‌افتد.

- اگر بچه‌ای دیر به حرف می‌افتاد برای اینکه زودتر به حرف بیاید، او را از بالای بام به درون چادرشبی که عده‌ای چهارگوشه آن را گرفته بودند می‌انداختند.

- زمانی که در یک محلی اتفاقاتی بد می‌افتاد و چند بار تکرار می‌شد، اهالی محل جمع می‌شدند و هر کدام یکی از وسایل آش را می‌آورد، و با آن آشی می‌پختند که بلا و مصیبت زودتر تمام شود به این آش، آش سرکوچه می‌گویند.

باروری و فرزندآوری

چله‌بری

در گذشته اگر زنی باردار نمی‌شد، معتقد بودند که به او چله افتاده است و باید چله‌بری کرد. چله در صورتی به زنی می‌افتاد که زنی که تازه زایمان کرده و هنوز چله‌اش سر نشده به دیدن تازه عروسی برود که او نیز چله‌اش سر نشده باشد و یا این در جایی به هم برسند و همدیگر را ببینند که در این صورت چله می‌افتد. اگر به تازه عروس چله بیفتد ممکن است بچه‌دار نشود و اگر به زن زائو چله بیفتد خودش یا

فرزندش بیمار می‌شوند، که این در صورت شب چله با کاسه چل کلید، چهل بار آب بر سر بچه و زائو می‌ریختند تا چله‌بری و رفع خطر شود.

- برای چله‌بری زن نازا باید در حمام‌ده زن زائو از آب غسل زائو روی سر زن نازا بریزند تا چله‌اش بریده شود و یا اینکه از روی کله سگ یا گربه مرده بپرد تا چله‌اش بریده شود.

- راه دیگر چله‌بری این بود که نشانه‌ای را چهل بار در آب زده و آب آن را روی سر زن چله‌دار می‌ریختند.

همچنین هنگامی که زن زائو و تازه‌عروس به هم برخورد می‌کردند. برای اینکه چله به آن‌ها نیفتد باید هر یک سوزنی به چادر بکدیگر می‌زدند.

سقط جنین و روش‌های جلوگیری از آن

در گذشته اگر زنی قصد سقط کردن بچه‌اش را داشت حنا و یا زعفران می‌خورد تا بچه‌اش سقط شود. و اگر زنی نمی‌توانست بچه‌اش را نگه دارد و چند بار سقط می‌کرد، کلیدی به کمرش می‌بستند تا کمرش را قفل کنند و دیگر بچه سقط نکند.

- علاوه بر آن زنانی که این مشکل را داشتند در طول دوران بارداری همیشه چادری به کمر خود می‌بستند.

زایمان

بعد از اینکه زنی زایمان کرد خوردن غذاهای مقوی مثل کباب، تخم‌مرغ، لبنیات، کاجی، و قیماقک بسیار مفید است. قیماقک نوعی کاجی است که با آرد برنج، شکر، زیره و روغن حیوانی درست می‌شود.

- از گیاهان دارویی نیز خوردن گل‌گاوزبان، چهار گل، و قرص کمر برای زن زائو بسیار مفید است.

- علاوه بر آن برای درمان کمردرد و دل‌درد و خونریزی زن زائو خوردن زیره و نبات بسیار مفید است. به نوزاد نیز در لحظه تولد (در گذشته تا یک روز) روغن حیوانی به همراه مقداری شکر می‌دهند. خاکشیر هم برای نوزاد مفید است.

زمانی که نوزاد به دنیا می‌آید، سق بچه را با تربت کربلا و یا خرما برمی‌داشتند تا همیشه شیرین‌کام و با ایمان باشد.

در این منطقه معمولاً زائو را تا شب شش تنها نمی‌گذارند، چرا که ممکن است زائو و یا بچه را آل بزند. آل را موجودی بسیار بزرگ می‌دانند که قد بلندی دارد و موهایش قرمز است، مردم معتقدند که آل اگر بالا سر زائود بیاید دستش را فشار می‌دهد، زائو از حال می‌رود و جگر زائو و یا بچه‌اش را می‌برد.

آل معمولاً با تاریک شدن هوا می‌آید، و خطر آمدن او در شب شش بیشتر است. در این شب قابله وارد اتاق زائو می‌شد و حدود یک متر بالاتر از زمین روی دیوار از دم در خطی دور تا دور اتاق می‌کشید تا به جای اول برسد، و در این حال می‌گفت: خیط می‌کشم، بقیه زن می‌پرسیدند برای کی؟ قابله جواب می‌داد: برای مریم بچه‌اش و بقیه زن‌ها می‌گفتند مبارک باشد. قابله این جملات را چند بار تکرار می‌کرد، که منظور از مریم حضرت مریم است.

- در این شب برای جلوگیری از آل‌زدگی چاقویی را زیر سر زائو قرار می‌دادند و کف دست زائو و نوزاد حنا می‌گذاشتند و یا دست نوزاد را با دغال سیاه می‌کردند، و سنجاقی به لباس نوزاد وصل می‌کردند و یا موی بز را به دست زن زائو و نوزاد می‌بستند.
- همچنین در این شب حتماً باید یک مرد در خانه حضور داشته باشد.
- بعد از زایمان تا ده روز به خانه‌ای که زائو در آن است گوشت یا لباس نو نمی‌آورند. در حصار کلک‌بالا نوزاد را از حمام هفت تا چله به حمام نمی‌برند، در چله او را به حمام می‌برند و آب چله بر سرش می‌ریختند و بر این باور بودند که بچه پس از حمام چله صبور و درد و مرض از او دور می‌شود.

تعیین جنسیت جنین

جنسیت جنین را با کله پاچه کردن و خمیر در شور انداختن تعیین می‌کنند.
- اگر هنگام باز کردن کله پاچه آرواره‌های گوسفند گوشت داشته باشد می‌گویند بچه دختر است و می‌گویند گیس دارد و اگر صاف باشد و گوشتی نداشته باشد می‌گویند پسر است.
- خمیر در تنور انداختن به این صورت است که، یک تکه خمیر را گلوله کرده و در تنور اندازند، اگر خمیر ترک بخورد بچه دختر خواهد بود و اگر دراز شود، پسر است.
- راه دیگر این است که یک نفر از پشت سر روی زن باردار نمک می‌ریزد، بدون اینکه متوجه شود. اگر زن به پشت لب خود دست بزند فرزندش پسر می‌شود و اگر به موهای خود دست بزند دختر می‌زاید.

غذاهایی که بر جنسیت جنین اثر می‌گذارد

- خوردن غذاهای گرم در طول دوران بارداری باعث می‌شود تا پسر بزاید و اگر زن غذاهای سرد زیاد بخورد، دختر می‌زاید.
- اگر زن باردار، در شکم اول از گوشت و غذایی بدش بیاید و پس از زاییدن نوزاد پسر شود، بار دوم اگر از همان غذا خوشش بیاید نوزاد او دختر خواهد شد.
- برای قوی و خوشگل شدن بچه خوردن خرما، گلابی، گردو، و خربزه مفید است.

نافبری نوزاد

ناف نوزاد را با قیچی جدا می‌کردند و سپس آن را گره می‌زدند. برای بهبود ناف، از روزی آن، روغن حیوانی را با خاکستر مخلوط کرده و به ناف می‌مالند.

ختنه

امروزه سن ختنه کردن پسران معمولاً در دوران نوزادی است و اکثر خانواده‌ها تا زمانی که نوزاد سه روزه است او را ختنه می‌کنند. اما در گذشته پسران را تا ده سالگی نیز ختنه می‌کردند.
در گذشته ختنه همراه با ختنه‌سوران بوده که کسانی که به این مراسم دعوت می‌شدند در حد وسیع مبالغی پول در دست بچه می‌گذاشتند. ختنه را در گذشته سلمانی و یا دلاک محل انجام می‌داده، و زمان

مناسب برای ختنه بهار است چون زودتر درمان می‌شود و بهار علف‌جوش است. دلاک و یا سلمانی با کمک فرد دیگری که طفل را نگه می‌دارد و توسط لوله نی که شکافی روی آن داشته و با استفاده از یک میله چوبی کوتاه و یک تیغ ختنه می‌کرده است. سپس زخم را شست‌و شو داده و پانسمان می‌کند. تقریباً پس از سه یا چهار روز طفل خوب می‌شود، دود پشگل گوسفند نیز برای التیام زخم مفید است.

خون‌گیری

حجامت بهترین زمان برای حجامت کردن فصل بهار است، که افرادی به نام حجامت‌گر به روستاها می‌رفته و مردم را حجامت می‌کرده‌اند.

بیشتر افراد مسن حجامت می‌کرده‌اند، و فایده حجامت این است که خون کثیف را از بدن بیرون می‌کشد. برای حجامت کردن ابتدا بادکش می‌کنند این کار به وسیله یک استکان و یک تکه خمیر انجام می‌شود، خمیر را روی قسمتی که می‌خواهند بادکش شود می‌گذارند و یک کبریت را روشن کرده و روی خمیر می‌اندازند و سپس به سرعت استکان را روی آن قرار می‌دهند و می‌پیچند. بعد از بادکش کردن قسمت مورد نظر را تیغ زده و مجدداً استکان و خمیر را می‌گذارند روی بدن، تا خون کثیف بیرون بیاید.

زالو اندازی بهترین زمان برای زالو اندازی فصل بهار است. این کار را خود مردم انجام دادند و نیاز به فرد خاصی ندارد.

زالو را معمولاً پشت کمر و یا روی لب‌ها می‌انداختند، و زمانی که خون را می‌مکید، از بدن جدا می‌شد و می‌افتاد.

رگ‌زنی در فصل بهار اگر بوی گل سنجد به بچه‌ای برسد، آن بچه اصطلاحاً بویی می‌شود، و برای درمان او بهترین راه رگ‌زنی است و این کار بیشتر در مورد این بیماری انجام می‌شود.

کسانی که به امور مختلف طب سنتی می‌پردازند

از جمله کسانی که به طب سنتی می‌پردازند می‌توان این افراد را نام برد:

سلمانی‌ها به جز اصلاح سر و صورت مردم کارهایی چون دندان‌کشی، ختنه، و حجامت نیز انجام می‌دادند.

حمومی یا دلاک نیز به جز کار در حمام، ختنه، و حجامت نیز انجام می‌داده‌اند. مزد سلمانی و حمومی در گذشته در روستای فیلستان به این صورت بوده است: در قبای یک سال کار از هر خانواده ۳۰ من گندم و ۳۰ من جو دریافت می‌کرده‌اند.

ماما یا قابله وظیفه‌اش به دنیا آوردن نوزاد بوده است. روز حمام ده نیز ماما وظیفه دارد که زائو و نوزادش را حمام ببرد. دستمزد قابله در گذشته شامل یک کیسه حنا، یک قواره چادر یا پیراهن و یا روسری بوده

که البته اگر خانواده از جنسیت نوزاد راضی بوده مژدگانی نیز دریافت می‌کرده است. وسیله کار ماما در گذشته تنها یک قیچی بوده که آن را روی آتش حرارت می‌داده و ضد عفونی می‌کرده است.

باورها و اعتقادات

- اگر زنی دچار سخت‌زایی و دیرزایی شود معتقدند که یک نفر که قدم سنگین دارد وارد خانه شده است.
- آل دست زائو را می‌گیرد و فشار می‌دهد، زائو از حال می‌رود و بعد از چند ساعت به هوش می‌آید.
- اگر زنی پسر می‌زاید، برای اینکه رشته کار ادامه پیدا کند و بچه‌های بعدی نیز پسر شوند، آتش‌رشته می‌پختند.
- اگر صورت زن در دوران بارداری لک و پیس داشته باشد، نوزادش دختر خواهد شد.
- اگر زن در دوران بارداری زیبا شود، پسر می‌زاید.
- اگر زن در دوران بارداری تند و تیز باشد و کار کند، پسر می‌زاید.
- برای زیبا شدن نوزاد در دوران بارداری روی سیب سوره حضرت یوسف می‌خوانند.
- هنگام ماه گرفتگی، اگر زن باردار جایی از بدنش را دست بزند، همان جای نوزادش ماه‌گرفته و قرمز می‌شود.
- اگر جایی از بدن شخص چشم‌شور را بسوزانی چشم‌شوری او کم می‌شود.
- برای اینکه جان افراد خانواده از چشم‌نظر افراد چشم‌شور در امان باشد بهتر است در خانه حیوانی (گوسفند، بز یا حداقل مرغ) داشته باشی تا چشم زخم به آن‌ها بخورد.^۱
- دست پزشک باید سبک باشد تا بیمار زودتر درمان شود.
- اگر زن حامله به مرده نگاه کند چشم بچه‌اش شور می‌شود، برای رفع چشم‌شوری یا شخص را که نظر فرد چشم‌شور به اوست، تاشور چشمی به او اثر نکند فرد باید بیضه چپ خود را در دست گرفته بر زمین تف می‌اندازد تا رفع شور چشمی شود.
- همچنین اگر کمی از خاک کفش شخص چشم‌شور بردارد و بخورد یا پشت سر او دو تخم مرغ بشکنند اثر شور چشمی خنثی می‌شود.
- اگر بر سر سگ یا گربه آب بیاشی زگیل می‌زنی.
- در هنگام غروب آفتاب و یا شب نباید به عیادت بیمار رفت، بیماری‌اش سنگین می‌شود.
- به تن شخصی که سرخک گرفته است، لباس قرمز می‌پوشانند تا دانه‌های قرمز زودتر از بدنش بیرون بیاید.

۱. تاریخ اجتماعی ورامین از ابتدا تا عصر پهلوی، امینی و رضوان، صفحه ۲۳.